

Türkiye faunası için yeni oribatid (Acari) türleri

Nusret AYYILDIZ*

Summary

New oribatid (Acari) species for the Turkish fauna

In this study, Nothrus biciliatus C. L. Koch, 1841, Trhypochthoniellus trichosus (Schweizer, 1922) and Trimalaconothrus buresi Kunst, 1959 species which are new records for the Turkish fauna, have been described and drawings of which have been made from the specimens. In addition, the generic characteristics and the distributions of those oribatid mites have been given.

Giriş

Ülkemizden şimdiye kadar 25 oribatid türü kaydedilmiştir (Özkan et al., 1987). Bu çalışmayla Türkiye akar faunasına üç tür daha ilave edilmektedir. İncelenen örnekler humus, bataklık ve akarsudan toplanmıştır.

Familiya: Nothridae Berlese, 1885

Cins: Nothrus C. L. Koch, 1836

Sinonimi: Angelia Berlese, 1885, fas. 17, s. 6; Van der Hammen, 1959, s. 62.

Type-species: Nothrus palustris C. L. Koch, 1839

Rostrum'un ortası yarıktır. Çok küçük çukurluklu ve kaba oymalı olan notogaster kılları güçlü, çoğunlukla çubuk şeklinde veya yaprak şeklindedir. Genital plak 9 çift kıllı; bunlardan 8'i uzunluğuna dizide, 9. da biraz yan tarafta bulunur. Aggenital kıllar yoktur. Anal plak 2, adanal plak ise 3 çift kıl taşır. Epimerlerde kıllanma vardır. Tarsus'lar bir veya üç, nadiren iki tırnaklıdır.

* Atatürk Üniv., Fen-Eđb. Fak., Biyoloji Bölümü, Erzurum

Alınış (Received): 15.12.1987

Tür: Nothrus biciliatus C. L. Koch, 1841 (Şekil 1)

Vücut ortalama 864/408 mu büyüklüğündedir.

Rostrum orta kısımda oymalı; rostrum kilları birbirinden 42 mu kadar uzaklıktadır. Lamella kilları rostrum killarının arkasından çıkar. Lamella kilları interlamella kilları gibi yaprak şeklinde genişlemiştir. Sensillus 154 mu kadar uzunlukta, kaideden uca kadar aynı kalınlıkta ve kenarları dişçiklidir.

Prodorsum'u notogaster'den ayıran çizgi dişbükeydir. c_2 kılı notogaster'in en kısa kılıdır. Notogaster killarının hepsi yaprak şeklinde genişlemiştir. pn_1 kılının uzunluğu 56 mu, genişliği 28 mu'dir. Notogaster orta kısımda çukur ve üzeri 11 mu çapında yuvarlak oymalıdır. Bu çukurcuklar ağsı bir görünüm teşkil etmezler.

Epimer killarının dağılımı 6-5-4-4 şeklindedir. Bu bölgeler sık nokta çukurlukludur. Genitoanal bölge 364 mu uzunluğunda ve kıl formülü 9-0-2-3 şeklindedir.

Tarsus'lar üç tırnaklıdır.

İncelenen materyal: Aziziye Tabyası (Erzurum); 21.1.1984, 5 örnek; 5.8.1984, 25 örnek; 16.9.1984, 1 örnek; 14.10.1984, 10 örnek; 13.4.1985, 5 örnek; 2.5.1985, 1 örnek; 2.6.1985, 16 örnek; 2.7.1985, 59 örnek; 1.8.1985, 20 örnek; 1.9.1985, 1 örnek, leg. . Ayyıldız.

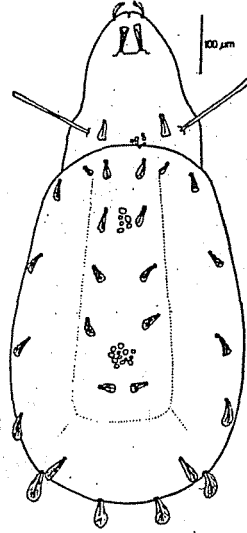
Yayılışı: Almanya, İspanya, Norveç, İsveç, Finlandiya, Rusya, Yunanistan, İrlanda, Grönland, Hollanda, Danimarka, Avusturya, Çekoslovakya, Macaristan, İtalya ve Japonya.

Tartışma: Nadir bulunan bu türün vücut büyüklüğünü Sellnick (1928), 770/375 mu; Willmann (1931), 925/450 mu; Van der Hammen (1952), 1050-1035/500-535 mu; Balogh and Mahunka (1983), 770-790/396-414 mu olarak vermiştir. Mahunka (1974) Yunanistan örneklerinin Avrupa örneklerinden daha büyük olduğunu belirtmektedir. Örneklerimizin vücut büyüklüğü ortalama 864/408 mu olarak tespit edilmiştir. Bu verilerden örneklerimizin Avrupa örneklerinin vücut büyüklüğü aralığında olduğu anlaşılmaktadır.

Sellnick (1928) ve Van der Hammen (1952) notogaster'in ağsı bir yapıda olduğunu bildirmektedir. Halbuki örneklerimizin, Balogh and Mahunka (1983)'nin de ifade ettiği gibi çukurluklar birbirinden ayrı olduğu için ağsı bir görünümü yoktur. Sensillus'u Oudemans (1904) düz, Willmann (1931) ise pürüzlü olarak bildirmektedir. Oudemans'ın şeklinde sensillus gittikçe incelen şekilde ve kollarla örtülü değildir. Willmann'ın şeklinde ise daha geniş kaideli ve gittikçe incelen bir uçla sonlanır. Sellnick (1928) sensillus'u yanlışlıkla lamella kılı olarak tanımlamıştır. Halbuki örneklerimizde sensillus kaideden uca kadar aynı kalınlıkta olup kenarları dişçikli ve uzunluğu da Van der Hammen (1952)'in örneğinkinden (235 mu) daha kısadır. Örneklerimizin c_1 ve c_2 kilları arasında Yunanistan örneklerinde olduğu gibi büyüklük farkı vardır. Van der Hammen (1952) k_1 ve pn_1 killarının toplam uzunluğun 1/10'u kadar uzunlukta olduğunu belirtmektedir. Halbuki örneklerimizde bu killar toplam uzunluğun 1/15'i kadardır.

Türkiye faunası için yenidir.

Familiya: Trhypochthoniidae Willmann, 1931

Şekil 1. Nothrus biciliatus

Cins: Trhypochthoniellus Willmann, 1928

Type-species: Trhypochthoniellus setosus Willmann, 1928

Vücut açık sarı veya sarımsak kahverengidir. Trichobotridium gelişmiş veya tamamıyla yoktur. Rostrum ön tarafta yuvarlaklaşmış veya sivrilmiştir. Exobotridial kıl vardır. Genital plakta 10-18 çift kıl vardır. Aggenital kıl yoktur. Anal plakta 1, adanal plakta 2 çift kıl vardır. Epimer kıllarının dağılımı 3-1-3-2 şeklindedir. Tarsus'lar üç tırnaklıdır.

Tür: Trhypochthoniellus trichosus (Schweizer, 1922) (Şekil 2)

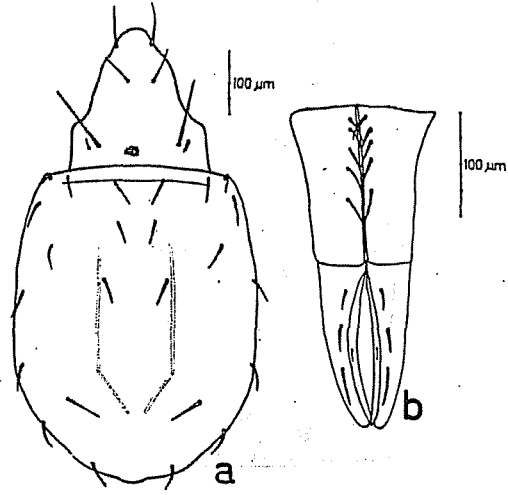
Sinonimi: Trhypochthonius trichosus Schweizer, 1922, s. 75, şek. 32.

Vücut ortalama 552/300 mu büyüklüğünde ve sarımsak kahverengidir.

Rostrum yuvarlak, rostrum kılları 34 mu uzunluğundadır. Lamella kılları çok az bir yükseltinin üzerinden çıkmakta ve uzunlukları da hemen hemen rostrum kıllarıninkine eşittir. Interlamella kılları vücudun en uzun kılları (126 mu) olup arkaya doğru yönelmiştir. Sensillus iğ şeklinde ve 34 mu uzunluğundadır. Uç kısmı üçgen şeklini almıştır.

Notogaster kılları oldukça uzun ve düzdür. c_1 kılı (87 mu) d_1 kılının çıkış noktasının ötesine kadar uzanmaktadır. c_2 kılı (28 mu) notogaster'in en kısa kılıdır. $c_1 - c_1 - d_1 - d_1$ kıllarının çıkış noktaları arasındaki mesafe birbirine eşittir. d_2 kılı (78 mu) e_1 kılının çıkış noktasına kadar ulaşmaktadır.

Epimer kıllarının dağılımı 3-1-3-3 şeklindedir. Genital plakta 10 çift, anal plakta 1 çift, adanal plakta ise 2 çift kıl vardır. Aggenital kıl yoktur.

Şekil 2. Trhypochthoniellus trichosus a) dorsal, b) ventral

Tarsus'lar üç tırnaklıdır.

İncelenen materyal: Ilica, bataklık; 4.4.1984, 2 örnek, leg. M. Özkan.

Yayıliş: İsviçre, Almanya, Macaristan, Rusya ve Finlandiya.

Tartışma: Örneklerimizdeki vücut büyüklüğü ortalama 552/300 mu olup Willmann (1931), Balogh and Mahunka (1983)'nin verdiği ölçülerle aynıdır. Diğer taraftan 34 mu olarak tespit ettiğimiz sensillus uzunluğunu Willmann (1931), 40-50 mu olarak vermiştir. Daha önce bu tür için verilmiş öteki morfolojik özelliklerin de örneklerimizle uygunluk gösterdiği tespit edilmiştir.

Türkiye faunası için yenedir.

Familiya: Malaconothridae Berlese, 1916

Cins: Trimalaconothrus Berlese, 1916

Type-species: Trimalaconothrus indusiatus Berlese, 1916

Vücut arkaya doğru genişlemiş ve sarımtrak kahverengi ile grimsi kahverengidir. Epimer kıllarının dağılımı 3-1-(2-3)-3 şeklindedir. Genital plak 4-12 çift, anal plak 1 çift, adanal plak 3 çift kıl taşır. Tarsus'lar daha uzun ve incedir. Fastigial kıl (Fb) incelmıştır. Tarsus'lar üç tırnaklıdır. Palpin tarsus'u üzerindeki solenidium kıl şeklindedir.

Kunst (1959) tanımında sensillus'tan söz etmektedir. Halbuki bu gruplarda sensillus kaybolmuş, buna karşın interlamella kılları iyi gelişmiştir. Burada bir yanlışlık yapılarak interlamella kıllarının yerine sensillus'un kullanılmış olduğu kanısındayız. Yine Kunst (1959) notogaster'in ortasında 3 çift eğik biçimde kalınlaşmış bant olduğunu bildirmektedir. Halbuki örneklerimizde 2 çift düz bant vardır. I. çift bant önden arkaya birbirine paralel olarak uzanmakta, arkadaki II. çift bant ise arka uçta birbirine yaklaşacak şekildedir.

Türkiye faunası için yenidir.

Özet

Bu çalışmada Türkiye faunası için yeni olan; *Nothrus biciliatus* C. L. Koch, 1841, *Trhypochthoniellus trichosus* (Schweizer, 1922) ve *Trimalaconothrus burei* Kunst, 1959 türlerinin örneklerimiz üzerinden şekilleri çizilerek tanımları yapılmıştır. Ayrıca bu türlerin morfolojik özellikleri ve dünyadaki yayılışları da verilmiştir.

Literatür

- Balogh, J. and S. Mahunka, 1983. The soil mites of the world. Volume I. Primitive Oribatids of the Palaearctic Region. Amsterdam, Netherlands, Elsevier. 372 s.
- Hammen, L. van der, 1952. The Oribatei (Acari) of the Netherlands. Zool. Verh. Leiden No. 17, 139 s.
- Hammen, L. van der, 1959. Berlese's primitive Oribatid mites. Zool. Verh. Leiden No. 40, 93 s.
- Kunst, M., 1959. Bulgarische Oribatiden (Acarina) III. *Acta Univ. Carol.*, 1: 51-74.
- Mahunka, S., 1974. Neue und interessante Milben aus dem Genfer Museum. XII. Beitrag zur Kenntnis der Oribatiden-Fauna Griechenlands (Acari). *Rev. Suisse Zool.*, 81 (2): 569-590.
- Oudemans, A. C., 1904. Notes sur les Acariens. Xe Série. Parasitidae (vel Gamasidae), Thrombididae et Oribatidae d'Italie. *Mém. Soc. Zool. France*, 16: 5-32.
- Özkan, M., Ayyıldız, N., Soysal, Z., 1987. Türkiye akar faunası. *Doğa Türk Zooloji Dergisi* (Baskıda).
- Sellnick, M., 1928. Formenkreis: Hornmilben, Oribatei. *Die Tierwelt Mitteleuropas Band III*, Lieferung 4: 1-42.
- Willmann, C., 1931. Moosmilben oder Oribatiden (Oribatei). in: Dahl (F.) ed., *Die Tierwelt Deutschlands*, 22: 79-200.